

רבקה גרשוני,

אחות רחמניה

במרץ ובזריזות ממלאת ילידת הארץ בת ה-19 את התפקיד רב-האחריות של "האשה שהפנס בידה", אחת ממעטות בנות הארץ שבחרו במקצוע האחות בעל היעוד האנושי הגדול

חות. אחות. "זעקה החולה. האחות המוסמכת רבקה גרשוני (19). מהרה אל החולה, שאלה לרצונה. החולה אחזה בכטנה, התיפתלה בכאבים. רבקה ידעה את מצב החולה, החליטה להזריק לה סם להשקטת כאביה. לאחר שגרגעה החולה, חזרה רבקה אל תחנת האחות שבקצה הפרוודור. היא התבוננה בשעוניה.

יא

השעה היתה שלוש לפנות בוקר יום קיץ. הלילה היה עמוק ושקט ושלה. אבל פה, בבית החולים, השקט היה חיצוני בלבד. מאחוריו נתרחשה המלחמה הנצחית: הסרב לחיים. שדהו: מאות החולים המוטלים על ערשיהם; קצרי ניו: הרופאים; ואילו הטוראים הלוחמים היומיים, הנושאים בעולה הכבד ביותר של המערכה, הן האחיות הרחמניות. **מסורת מפוראת.** כל תפקיד קשה, רב אחריות וחסר פיצוי חומרי דורש לביצועו, ולהתמדה בו, מידה רבה של התנדבות והקרבה. תפקיד האחיות הרחמניה אינו יוצא דופן. אכן, מאחורי גבה של האחיות הרחמניה מסורת ארוכה ומפוראת של התנדבות והתמסרות מוחלטת למשימה שנחשבה עוד בימים קדומים מאד, לקדושה ואלוהית.

כבר בעולם העתיק — במצרים, יוון, רומא, הודו — היו מאשפוזים חולים בבניינים שדמו לבתי-חולים בצד המקדשים השונים. הטיפול במקומות אלה היה, לעתים, יותר רוחני מאשר רפואי: גרוש הרוחות הרעים שהביאו את המחלה. ביוון כבר היו בתי-חולים חילוניים ומקצוע הרפואה בה (וברומא, בה היו מרבית הרופאים יוונים) עמד על רמה גבוהה, כפי שמוכיחים מכשירי ניתוח שנמצאו בחפירות. גשים כבודות. מטרונות ממשפחות אצולה ראו כחובת כבוד לעצמן להשגיח, בהתנדבות, לסעוד ולטפל — בהתנדבות — בחולים עניים.

אמונים מתוכננים. בתקופת הנצרות החל הטיפול בחולים לקבל אופי יותר מתוכנן. מסדרים דתיים נוצרים קיבלו על עצמם את התפקיד הדתי-מקצועי (לפי הדת הנוצרית) של הושתת יד תומכת ומרפאה לנפגעי מחלות. גם הרופאים גם האחים הרחמנים והאחיות היו נזירים. עד המאה ה-19 היה מקצוע האחות נרכש לא בדרך של לימודים מסודרים, כי אם עליידי נסיון מעשי. תכנית אמונים מתוכננת הונהגה רק בתי-חילת המאה הקודמת, בגרמניה. שם למדה גם האחיות המפורסמת ביותר בדברי הימים: פלורנס נייטינג'יל.

כאשר פרצה, לפני מאה שנה בדיוק, מלחמת קרים הגיעו לאנגליה כתיבות (מאת סופר הטיימס הלונדוני) שתארו בצורה מועזעת את סבל הפצורעים שם. התברר כי השרות הרפואי של הצבא לא היה מסוגל לטפל בהם כראוי מחוסר אחים-סניטרים מומחים. פלורנס נייטינג'יל יצאה לחזית בחברת 34 מתנדבות, שינתה את פני הדברים מקצה אל קצה.

מלאך או שטן? בקרים דבק בה הכינוי "האשה שהפנס בידה". מאז נוצרה במיוחד רבים תמונה מאד רומנטית אודות האחיות הרחמניות. היא נצטיירה כיצור כמעט-שמימי, מין מלאך מחייך וטוב לב, שמגעו בלבד יש בו לרפא אף אח האנושים שבחולים. כמובן שכל חולה ממין זכר חייב, תוך שהייתו בבית-החולים להתאהב ביצור כזה, לבקש את יד האחיות, בעוד שעליה, לפי האגדה הרומנטית, לסרב בעדינות תקיפה, להשאר רחוקה עד יומה האחרון כדי ששום גורם משפחתי או אישי לא יפריע לה במלאכת הקודש (ופלורנס נייטינג'יל, למשל, לא נישאה).

בעיני אחרים נראית האחיות באור שונה לחלוטין: סדיסטית מאד, לא רחמנית, אשה גברית שאינה נרתעת מפני כל מכאוב או סבל, כל עוד אינו נגרם לה עצמה כי אם לחוליה; יצור תקיף מאד העושה את מלאכתו מבלי להתחשב ברגשות ומיחושי הזולת.

האמת, כמו כל אמת, מצוייה בתוך, בין שני השקרים. סקירה קצרה של תפקידי האחיות רבקה גרשוני דרך משל, במשמרת לילה לא בלתי-רגילה, תעיד כמה מרץ (המתפרש לעתים כאכזריות אישית), כמה זריזות (העלולה להיראות כאי-התחשבות ברגשות) ועוד תכונות מעין אלה נדרשות ממנה כדי למלא את כל התפקידים המוטלים עליה בשמונה שעות ארוכות ומיגעות של הלילה.

איננו מעורר דאגה. בבואה למחלקה, קצת לפני השעה 11 בלילה, מקבלת רבקה מקודמתה במשמרת הערב את כל הדוחים אודות החולים. היא עוברת על המסמכים בקפדנות, כי הם מגלים לה את מצבה של כל אחת מבנות חסותה במחלקה פנימית-נשים. לפי תעודות אלה תדע איך לנהוג ולטפל בהן אותה משמרת. בבוקר יהיה עליה למסור את הדוחים מושלמים על ידה, לאחות המחליפה.

לאחר מכן, בסביבות חצות הלילה, חייבת רבקה לערוך עיקור של כל המכשירים אשר במחלקה. העיקור נעשה אחת לעשרים וארבע שעות, נופל תמיד בחלקה של האחיות במשמרת הלילה.

משך כל הלילה יוצאת רבקה מפעם לפעם, כשהפנס המסורתי בידה, לסיבוב במחלקה. חולה א. אינה יכולה להרדם; רבקה הופכת את כרה, פותחת את החלון שלידה, מנסה להרגיע את עצביה המתוחים. רק אם אלה לא יועילו, תתן לה כדור שינה.

במיטה הסמוכה שוכבת חולה הנוטה מאד לתנומה, אלא שלגביה עלולה השינה להיות אסון ללא תקנה. זוהי רחל ד. שעיתוני הערב סיפרו עליה, בידיעה קצרה

